

SZAKIRODALOM.

Géczy József. *Az egyházi könyvtálatom és könyvbírálat.* Nagyvárad, 1915. Sz. László ny. 205, 2 l.

Ez a theologiai doktori értekezés régóta érezhető hiányt pótol irodalmunkban. Míg a külföldön az Index Congregatio történeti kialakulásáról, szabályairól, működéséről a komoly szakmunkák egész sora tájékoztat, addig magyarul¹ egyetlen részletes munka sem foglalkozott eddigelé ezzel a kérdéssel, melyet pedig a kath. egyház ellenségei oly sűrűn és szívesen szeretnek kiaknázni.

Géczy műve két főrésze oszlik. Az elsőben az index jogosságát, történeti előzőit, majd a reá vonatkozó rendeletek kifejlődését vázolja a trienti zsinat idevágó intézkedéseitől XIII. LEO pápa *Officiorum ac munerum* kezdetű bullájáig, mely a jelen állapotokat szabályozza. E vázlat összeállításánál sajnálattal nélkülözzük Joseph HILGERS S. J. alapvető munkáját: *Der Index der verbotenen Bücher.* Freiburg i. B. 1904., mely, hihetetlenül hangzik bár, de tényleg hiányzik GÉCZY forrásai közül. HILGERS e korszakos munkájában igen sok adatot talált volna szerző nem csupán az index történeti fejlődésére, hanem az ellene felhozott vádak cáfolatára, továbbá a nem-katholikus cenzura fejlődésére is, amit oly szívesen felejtenek el az egyházi könyvtálatom ellenesei.

Műve második részében XIII. LEO pápa előbb említett bullájának magyar fordítását adja, pontonként fűzve hozzá magyarázatait. Magyarázataiban túlnyomó részt VERMERSCHRE támaszkodik, sőt egyéb idézeteit is jobbára az ő közvetítésével kapja. E magyarázatok közt sok a fölösleges, viszont egyik-másik kétséges kitétel mégis magyarázat nélkül maradt. Így pl. az I. cím 1. fejezetének 2. pontjában megmagyarázza a «hithagyó» és az «eretnek» kifejezéseket, melyek theologiai képzett-

¹ SCHERMANN Egyed: *Az egyházi könyvtálatom és könyvbírálat magyarázata c. füzet csak «kivonat» szerzőnek egy teljességében mindmáig kiadatlan munkájából.*

ségüek számára aligha szorulnak magyarázatra, viszont a «vallás» kitélt, melyről tisztázandó volna, hogy a természetes vagy a kinyilatkozott vallásról van-e ez esetben szó, magyarázat nélkül hagyja. Kár, hogy nem ismeri G. PÉRIESnek L'index, commentaire de la constitution apostolique officiorum ac munerum. Paris, 1898. c. munkáját, mely helyes tapintattal kommentálja azt, ami csakugyan magyarázatra szorul. Magyarázataiban ott, hol a maga lábán igyekszik járni szerzőnk, nem mindig szerencsés. Így a 128. lapon, amidőn azt állítja, hogy a magyar nyelv tanítását szerinte «nagyon szépen és könnyen el lehet végezni a klasszikusok tárgyalása nélkül is».

Bibliografiai szempontból meglehetősen elégtelen a munka 16. §-a, melyben az Index különböző kiadásait, a tiltott könyvek lajstromán időről-időre eszközölt változtatásokat s a legújabb 1911. évi kiadás összetételét ismerteti. E fejezetben össze kellett volna állítania a hazai szerzők indexre került műveinek jegyzékét, mivel ezeket a külföldi idevágó szakmunkák úgy is csak alig érintik. Magyar szakmunkában e kérdéstről méltán többet várna az ember, mint azt az általánosságot, hogy a XIX. században indexre tett művek között «csekély osztrák, magyar mű van» s valóban visszasan hat, hogy még ez az általánosítás is idézet VERMEERSCHből.

GYALUS ISTVÁN.

Gerlach Martin. *Das alte Buch und seine Ausstattung vom XV. bis zum XIX. Jahrhundert.* Buchdruck, Buchschmuck und Einbände. Mit einem Vorwort von Dr. Heinrich RÖTTINGER. Wien, Leipzig. Verlag v. Gerlach & Wiedling. 4-r. 2, 8 l., 148 tábla. (Die Quelle, Mappe XIII.) Ára vászonborítékban 50 K.

E munka 148 könyv- és fénynyomású műlapon több száz eredeti vagy kisebbített nagyságban készült hasonmásban mutatja be ötödfél évszázad könyvnyomtatásának az egybeállító szerint művészi szempontból figyelemreméltó emlékeit. Nem rendszeres tudományos célokat szolgáló gyűjteményről van szó, hanem könyv-iparművészek számára gondolatébresztő formakincsről, melynek motívumaira támaszkodhatik a maga tervezeteinél. Szövegrészek, kezdőbetűk, fejlécek, záróképek, keretrajzok, jelenetes fametszetek, könyvkötések péle-méle követik egymást. Legjobban a XV. és XVI. század van benne képviselve, ez is főleg német és németalföldi termékekkel. Az olasz és francia műremekek távolról sincsenek kellőképen kiaknázva, ami egy ilyen gyakorlati célú